

REDACȚIA

strada Aulich Nr. 1

ABONAMENTUL

pentru Anstro-Ungaria:
 un an 20 cor. pe 1/2
 10 cor.; pe 1/4 de an
 cor.; pe 1 lună 2 cor.
 Pentru România și
 străinătate pe an:
 40 franci.

scrierile nu se napolază

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA:
 Arad, strada Aulich Nr. 1

INSERȚIUNILE:

de nu și garmond: prima
 dată 14 bani; a doua oară
 12 bani; a treia oară 8 b.,
 și timbru de 60 bani de
 fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte în Arad.

Scrierile nefrancate nu se
 primesc.

Anul IV.

Număr de Duminică

Nr. 28

SOCIETATEA TEATRALĂ.

Așa mă doare sufletul câte o dată.
 Când mă gândesc la viața omului.
 Câtă nedreptate în lumea aceasta.

Vezi, unul e copleșit de bucu-
 riile pământului și durerile suferinței
 sunt lume necunoscută lui, cară al-
 tui în viața sa nu vede soarele feri-
 cii, ci numai amarul 'i-s'a luat to-
 rarăș vieții.

Nu-ți aduci aminte de sărutările
 calde ale mamei? Când te întorceai
 de la școală la vatra părinților, bra-
 țele ei înleștate în giurul gâtului
 sau îți spuneau, că e raiu pe pă-
 mânt.

Dar să nu uiți, căți sunt orfanii
 în astă lume. Ei nu cunosc zimbetul
 iubirii de mamă și inima lor a rămas
 pustie de cea mai curată fericire.

Unii se scaldă în roadele noro-
 ului fără socoteală, alții parca anu-
 ne caută nefericirea cu lumirarea.
 Că unde nici n'ai visa, dai peste dănsa.
 Unii sunt tari și mari, de unde stri-
 ctăciunea lor ar trebui să-i țină robi
 durerilor și eară alții buni și fără
 prihană sunt jucărie în mâinile celor
 răcoși și proști.

Am avé și noi mamă, sërmanii
 Români din Țeara-Ungurească. Ci-că
 patria e mamă tuturor. Dară e maș-
 eră nouă.

Agoniseala sudorilor noastre o
 dăm bir pentru greutatea obștești și
 feriorașii noștri iadură căldura și fri-
 gul în hainele Kezarului și sângele
 și-l varsă, când vine dușmanul. Dar
 rugărilor pentru dreptate nu este lă-
 sat să le dăm în limba maicii noastre
 și suntem prizoniți, pentru-ce are mai
 scump sufletul nostru.

S'au înălțat palate de școale,
 unde se preamărește limba și duhul
 fraților noștri Ungurii, pe cari îi iu-
 nim, că doar frați ne sunt în patria
 comună, dar' noi abia mai suntem în
 țară să ținem puținele noastre că-
 suțe de școală și chiar acestea sunt
 spin în ochii fraților mari și puter-
 nicii.

Din banii obștești nici poveste să
 se dea și nouă învățătura în limba
 care ne-a cântat la leagăn.

Toate frământările altora pentru
 înaintarea cunoștinței și a luminării
 sufletului sunt ajutate cu rodul oste-
 celor noastre și căpeteniile țării cu
 drag privesc la Academia-Ungurească
 și la muzeele ungurești și la însoți-
 rile de cultura ungurească. Noi însă
 abia avem Asociațiunea, săracă și
 astă, ca vai de ea.

Dar' teatru avem? Nu avem,
 sërmanii. Cel mai scump mijloc de cul-
 tură ne lipsește cu desevrșire.

Pentru frații Unguri cărmuirea a
 ridicat teatru la Budapesta și în toate

orașele. Unde ai văzut însă teatru
 român? Și ar fi oare fără cuvintă, dacă
 căpeteniile țării s'ar gândi să facă și
 pentru cetățenii români ai patriei co-
 mune teatru român la Arad, spre pildă,
 ori la Brașov, ori alt-unde? Ba ar fi
 foarte cuviincios.

Dar' așa de mult bietul Român
 s'a învățat cu nedreptatea, că dorința
 chiar' de a cere așa ceva dela țeară
 ne pare un lucru ciudat.

Ne-am luat gândul așadară dela
 ajutorul banilor obștești și ne-am a-
 pucat să le facem toate din puținul
 nostru. Că, Doamne, bogată este iu-
 birea noastră de neam.

Noi plătim dăjdiile țării, noi ți-
 nem comitatul, noi plătim pe notară-
 șul și pe chișbiraii lui. Dar eară că
 din sarăcia, ce ne mai rămâne, dăm
 pentru școala noastră confesională și
 pentru biserica noastră, înființăm tot
 felul de asociațiuni și din lipsurile
 noastre le susținem.

Nu vrem să rămănem nici fără
 teatru.

Și așa, sunt acum trei-zeci și unu
 de ani, bărbați iubitori de cultura ro-
 mânească au înființat o societate,
 care să adune din sărăcia Românilor
 bani mulți, și să facă odată din ei
 teatru românesc.

Aceasta este societatea pentru crea-
 rea unui fond de teatru național român.
 An de an societatea aceasta ține câte
 o adunare generală printre Români,
 ca să-i îmbărbăteze și să adune pe-
 tricică de petricică pentru măreața
 zidire a teatrului român.

Astăzi societatea aceasta își ține adu-
 narea sa generală din anul 1900 la
 Abrud. Suntem copleșiți de bucurie
 văzând sporiul cel bun al bărbaților,
 cari conduc această scumpă asociare
 românească și sufletul nostru să umple
 de dulce căldură la gândul, că în
 curând din sat în sat va pași mândră
 și frumoasă Thalia — Română, ca să
 ne mângăie în necazuri și să aline
 durerile inimilor românești.

Oare să mai spunem speranțele
 noastre, ce legăm de teatru ro-
 mână?

Dar' cine nu cunoaște puterea
 artei dramatice? Nu este armă mai
 tare pentru deșteptarea poporului,
 de cât teatru.

Pentru aceea suntem veseli,
 că-i știm adunați astăzi pe Români
 la Abrud, pentru-ca să chibșuească
 înființarea teatrului român și nu pu-
 tem să nu îndemnăm cu ocaziunea
 aceasta pe toți cei ce doresc în-
 aintarea cauzelor românești, ca să
 fie sgriginitori cu fapta și cu cuvântul
 acestei frumoase întreprinderi cultu-
 rale a poporului nostru românesc.

La Abrud ne este astăzi gândul,
 la țeara lui Horia, la pământul lui
 Iancu, cari dorm somnul de veci
 ascunși în glile Munților-Apuseni. A
 încetat toiul armelor și musele s'au
 deșteptat, pentru ca să dea nouă
 putere de înaintare poporului ro-

mănesc. Cu armele științei și ale
 culturii vom învinge.

Salutăm în Abrud adunarea gene-
 rală a societății teatrale românești
 și îi dorim succes.

Chestia spanilor, numită așa de zia-
 riștii maghiari, e o chestie mult discutată
 în presa maghiară. E vorba de a se face
 noui numiri, în locurile vacante, și aceste
 numiri sunt cu atât mai importante, cu cât,
 pe deoparte, trebuiesc instalați partizani de
 al guvenului Széll, pe de altă parte, trebuie
 să se contrabuzanșeze forța devotaților re-
 gimelor Tisza Bánffy Nefastele regime ce
 s'au succedat dela Tisza până la Bánffy,
 eară — după „Budapesti Hírlap” — ce fel
 de spanii au dat țării:

„Sistemului Tisza îi trebuiau spanii
 gata și capabili de ori ce. Scăderile politice și
 morale le erau ertate, abuzurile și fărâdelețile
 nu numai că n'au fost pedepsite, ci erau lău-
 date și distinse, pentru-că ei făceau tot ce li-se
 cerea: erau spioni, făceau ingerințe (kortes),
 sau erau pași...”

... nu administrația bună, executarea
 legilor cu rigoare, și paza intereselor statului,
 în conformitate cu intențiile guvernului, ci
 interesele clicelor din comitate și algerile,
 în planul întâiu” era activitatea lor.

Zvircorilire lui Bánffy.

„Valahi, frați în tradare de pa-
 trie, s'a sfârșit comedia...” „să ne
 unim contra patriei!”

Acestea sunt vorbele prin cari
 caracterizează ziarul ex-pandurului
 atitudinea politică a prim-ministrului
 Széll, — într'un violent articol in-
 titulat „Coloman Széll, partidul po-
 poral și Valachi”, — apărut în
 ultimul număr al ziarului „Magyar
 Szó”.

Și toate acestea, pentru motivul
 că ziarul „Alkotmány” într'un prim-
 articol recunoaște dreptatea pre-
 tențiilor Românilor, schițate în
 „Telegrafu” Român”, pentru a ușura o
 „apropiere” între Români și Maghiari.

Am accentnat deja în ziarul no-
 stru cât de dezastros este șovinismul
 maghiar pentru patria noastră și
 viitorul ei, — și nu ne rămâne de
 cât să repetăm de a înfiera atitudinea
 politică a pandurului agitator contra
 statului și intereselor vitale ale patriei
 noastre.

Privim însă cu bunăvoință ten-
 dința pornită din cercuri oficiale, pe
 care o vedem aprobată și de organul
 partidului popular, cu atât mai ales,
 cu cât vedem că opoziția absolută
 față cu o eventuală apropiere ro-
 mano-maghiară o reprezintă astăzi
 între maghiari numai Bánffy și kossu-
 thiștii, cari sunt elementele turbu-
 lente, archișoviniște din țeara noastră.

Asupra acestora vom reveni.

Revista săptămânei.

Credem că este de folos pentru
 cititorii noștri ca să le înșirăm lucruri-
 rile mai de căpetenie ce s'au întâm-
 plat în săptămâna din urmă, cu atât
 mai vartos, cu cât putem înșira și
 lucruri frumoase din viața noastră
 românească.

Un lucru despre care cu mândrie
 putem să vorbim este serbarea ce s'a
 ținut în ziua sfinților apostoli Petru și
 Pavel la școalele din Brașov. S'au
 implinit, adică, cinci-zeci de ani de
 când s'a pus temelie școalelor româ-
 nești din Brașov, cele mai mari și
 mai frumoase din țeara noastră, și din
 cari în curgerea acestei jumătăți de
 veac implinit, de când ființează, mulți
 oameni luminați au eșit, mulți oameni
 cari au fost și sunt încă mândria în-
 treg neamului românesc, și cari de
 mare folos sunt în slujba neamului
 nostru oropsit.

Și-au implinit o datorie dascălii
 și eforii de azi ai acelor școale, când
 au serbătorit implinirea unui jumătate
 de veac, de când ea imprăștiie învăță-
 tura și știința. Preznuind și cinstind prin
 slujbe Dumnezeiești amintirea acelor
 mari oameni ai neamului, cari prin
 dărnicie, din îndemnul sufletului lor
 românesc, au pus împreună dela om
 la om bani pentru a dura aceste
 școale românești, conducătorii de azi,
 împreună cu toți școlarii cari se im-
 părtășesc de binefacerile învățătorei,
 și-au implinit o sfântă datorie, la care
 tot Românul de bine se însoțește cu
 inima și cu sufletul său.

Căci mare binecuvântare este în-
 vătătura, și fericiti cei-ce se adapă
 la isvorul științei; — de aceea urzi-
 torilor acelor așezăminte, amintirei
 fericitilor întru Domnul urzitori laudă
 și închinăciune să aducem, ear' fru-
 mosului așezământ de luminare a
 neamului nostru să-i dorim: Multe
 jumătăți de veacuri înainte, până la
 sfârșitul veacurilor!

Este totdeodată o frumoasă în-
 vătătura pentru noi în zămislirea școa-
 lelor din Brașov.

Fără ajutoare, fără adunări de
 bani din părți îndepărtate, o mână de
 oameni din Brașov, din puterea lor
 numai, au pus temelie acelor mândre
 și mărețe școale; — o dovadă este
 aceasta, de cât poate face unirea,
 tăria în credință și silința neostenită
 a unor oameni de bine, ori cât ar fi
 ei de puțini.

Cu gândul înveselit de cele ce
 s p u s e r ă m despre binecuvântatele
 școale din Brașov, vine rindul să
 amintim despre frumoasele serbări ce
 fac Români începând de Duminică,
 în Abrud, în țeara iubitorilor noștri Moți.

Se va ținea acolo Adunarea Ro-
 mânilor pentru fondul de teatru na-
 țional.

Se vor pune acolo la cale, ca
 în toți anii, trebile ce sunt de făcut

pentru a face ca mai în grabă să ajungem și noi Românii din țara asta ca prin puterile noastre să ne facem un teatru, în care să se audă frumoase lucruri povestite pe scenă numai în dulcele nostru grai românesc.

Și ca la zile mari unde-i multă lume cu inimă românească, răsunător codri și văle de veselie și petrecerea celor adunați acolo.

Prin înfrățire, din orice lucru mic poate să iasă o bună ispravă. Și dimpotrivă, zarva strică și lucrurile întemeiate.

Așa fiind vorba, pomenim aci de greua stare în care se găsește frații noștri din Bucovina. Guvernatorul, mai marele preste această provincie, — care face parte din țările supuse coroanei M. Sale Împăratului, Regelui nostru, — este un neîmpăcat dușman al Românilor, pe care ca să-i slăbească, ademenise pe o parte din ei, ear acum îi folosește de „coadă de topor”, — jalnic lucru pentru frații noștri bucovineni. Dar Dumnezeu e bun și mare, — și se vor găsi și între departații frați ai noștri, și se găsească oameni, Români cu tot sufletul lor, cari nu vor întârzia să pună ear la cale șirurile răsfirate ale luptătorilor pentru neam.

Ca să neam câte-va vorbe și despre rosturile dela stăpânirea din Viena, amintim că acolo acum, pe vremea de vară, când e vacanță, primul ministru caută să pună la cale o învoială cu partidele cehe și cele nemțești, ca să poată să-și asigureze domnia.

Dar ceii se tot adună mereu, și spun cu hotărâre că nu se împacă până nu lasă ca în țara lor să fie la toate slujbele pusă limba lor, în locul celei nemțești. Nemții la rîndul lor ear nu se lasă, așa că nu prea este de crezut ca ministrul să poată pune la cale vre-o învoială între cei doi vrăjmași, și atunci cu greu va mai putea sta la cârmă.

În București, la frații noștri din Regat, în zilele acestea s'a întâmplat o schimbare la cârmă țării. Guvernul conservator, în frunte cu dl Cantacuzino a părăsit puterea, și acum e vorba ca M. S. Regele Carol I. să cheme la cârmă țării pe dl P. Carp.

Și fiind vorba de Regatul liber al României, nu putem să nu amintim că mare tărăboiu au făcut p'acolo jidanii, cari pleacă din țară, fiind-ca din pricina că n'au fost roade în anul trecut, ei nu mai aveau pe ce specula, așa că au pornit cu droaiele la America, și în drumul lor prin țări străine mult au înjurat țara care a suferit așa de mult pe urma stoarcerii lor, ca niște oameni nerecunoscători și răi cum sunt.

Dacă aruncăm acum privire asupra celor ce se petrec în lumea mare, vedem că toate grijile și toate silințele puterilor mari sunt către China, împărțirea oamenilor cu piele galbă, unde curge un înfricoșat războiu împreună cu revoluție contra creștinilor, contra pieilor albe.

Puterile mari din Europa toate au trimes acolo armate, care duc lupte înverșunate contra mulților și grozavilor vrăjmași ai creștinismului.

Multă moarte de om are să mai fie acolo până să se potolească lucrurile, și mulți bani se cer; iar banii dați fiind pentru războiu, în toate țările să simte o mare strîmtoare.

Războiul Englezilor cu Buriș încă nu s'a isprăvit; și retrași în munții de hotar ai țării lor, harnicii oameni care luptă pentru drepturile și liber-

tatea lor, și cari știu să-și iubească țara și libertatea, îi vor mai da pe Englezi la mult necaz; vor fi ei biruiți la urma urmelor, dar au dovedit că au prea multă tărie în suflet decât să poată fi nimiciti vre-odată.

Din România.

În jurul crizei ministeriale.

Dl Petre Carp a avut Mercuri seara o scurtă audiență, la Castelul Peleş.

După aceea audiență, d-sa a avut intervedere cu dl Take Ionescu.

Joi, la orele 12, dl Carp s'a prezentat din nou la Castel, unde a fost reținut la dejun.

M. Sa Regele a autorizat în mod formal pe dl Carp să formeze viitorul guveru, cerându-i să facă tot posibilul ca să potolească nemulțumirile.

Ziarele din capitală anunță ca sigură următoarea listă ministerială:

Carp, finanțe și președința.

Take Ionescu, interne.

Marșiloman, externe.

Filipescu, domenii.

Măroescu, justiție.

Arion, instrucție.

Olănescu, lucrări publice.

General Lahovary, războiu.

Reuniunea învățătorilor.

— Sedința II. —

După deschiderea urmează la ordinea zilei disertația „La începutul secolului XX” lucrată cu multă diligență de tinerul învățător Pavel Dirlea din Arad. A fost ascultată cu multă atenție și primită cu însuflețite urări.

Dacă lucrarea e originală, apoi în-adevăr face cinste tinerului autor.

Asemănarea trecutului cu prezentul, intru formarea caracterului religios prin școală a fost bine descrisă în disertație.

Președintele prezintă un „Regulament intern” pentru adunările despărțimentelor, și după ce dă deslușiri, că toate despărțimentele au consimțit deja cu „Regulamentul”, adunarea îl primește fără schimbare și dispune a se tipări și împărți membrilor pe calea despărțimentelor.

Urmează punctul 8 din program: „Cine să examineze în școlile populare cu ocazia examenelor finali” disertațiune de Petru Vancu, inv. în Măderat. Disertantul conchide, că examenele să se facă numai sub conducerea învățătorului și în-țrebările să se pună numai de și prin învățător.

După ce mai vorbesc în chestia de sus și alții, între cari și subinspectorul regese Balogh, președintele anunță, ear adunarea aproabă concluziile disertației. — La punctul 9 din program e „înființarea societății de apicultură (stupărie)”. Învățătorul Ioan Vancu din Arad Șega, ca unul ce se ocupă cu stupăritul, prezintă un proiect de „Regulament”, după care face o dare de seamă asupra stupăritului la Români, combatând răul obiceiul țărăniilor noștri stupări, de a ucide toamna pe nevinovatele albine lucrătoare.

După ce președintele reasumă coprintul „Regulamentului”, adunarea generală îl primește de al seu și îndatorează membrilor a se ocupa și a îmbrățișa acest ram de economie atât de interesant și rentabil, și prin aceasta a da îndemna și povăț țărănilor. La punctul 10 earăși vine o interesantă disertație asupra temei: „Despre frecvența școlară” de Solomon Giurcoane inv. în Timișești. Autorul pe baza praxei de 10 ani, face comparație între frecvența școlară bună și rea. Să abate apoi de la obiect vorbind mai mult despre relațiile bune și rele dintre popor și învățător, și despre treaba cuibevensicilor. — Revenind la obiect acuză antisociale comunale, că nu-și fac datorița, ci mai mult fac gâlceavă între părinți și învățător. — Arată apoi, că din cauza frecvenței ei rele, învățătorul nici nu mai știe în câte clase să-și împartă școlarii. — Cere intervenire la Veneratul Consistor.

P. C. Sa părintele arhimandrit Aug. Hamsca luând cuvântul zice că „cauza cauzelor e în rëndul prim necunoștința de sine a poporului nostru pentru interesul școlii; ear în rădăul doilea sărăcia. Apoi știut e și aceea, că trei factori contribuie la înaintarea ori înapoierea învăță-

mentului: 1. Talentul, 2. Năvul de acasă și 3. Raportul social în care crește băiatul; — dar mai presus de toate: împlinirea datorinței din partea învățătorului, în toate privințele. — Nu aproabă pedepsele, ci propune tractarea și studierea afacerii pe calea despărțimentelor. După ce mai vorbește și subinspectorul Balogh, care constată pe baza experiențelor, că unii învățători nu fac regulată conducere de protecoale-ziare, și a observat de aiei, că unii învățători greșit, au arătat de neglijenți copii, cari în faptă au umblat regulat la școală. Oare se poate și una ca asta? . . .

Fiind programa terminată, sedința se ridică, anunțându-se următoarea pe Vineri dimineața la 8 oare.

Sedința III.

Această sedință a fost peste tot șgomotoasă. După citirea „Raportului general” despre activitatea biroului și a comitetului de peste an și raportul comisiunii asupra celui general, membrul Augustin Boșe cere cuvânt și constată cu părere de rău, că comisiunea a făcut raport superficial asupra celui general ne-analizând punct de punct, și aprobând vorbele aspre și necuviioase la adresa Veneratului Coștior. Se simte adânc măchuit când aude, că între reuniune ca subalterna, și între Consistor ca autoritate superioară, sunt relații încredute și stări de divergență. Cere ștergerea lor din Raportul general și să nu se mai tragă de păr și vânture astfel de lucruri nici într-un chip, căci nu duc la fericire. Nu primește raportul comisiunii referitor la stările încredute între reuniune și consistor. Președintele Ceonța, zice că comitetul n'a făcut pași greșiti.

Vorbește apoi atât de aspru la adresa Consistorului, încât dl Ștefan Antonescu să simte îndemnat a cere ștergerea discuțiilor, căci împunșturile nu duc la bine. Să se treacă peste trecut, și în viitor președintele împreună cu comitetul să caute a afla cele mai plăcute mijloace pentru curmarea stărilor necorespunzătoare dintre reuniune și Consistor. Care și d-sa șterge reza cuvintelor aspre din „Raportul general”. Adunarea generală în asemenea înțeles primește „Raportul”. — S'au făcut apoi inserari de membrii noi (la finea adunării gen.), și mai multe propuneri, cari s'au relegat comitetului spre studiere.

Adunarea generală viitoare s'a statorit siet în Arad, pe zilele prime din septemna ultima a lună, August. Urmează restaurarea biroului și a comitetului pe nouă perioadă de 3 ani: 1901, — 1903 — Alegerea a fost de tot șgomotoasă. — S'au ales: T. Ceonța președinte, Iosif Moldovan vicepreședinte, Iosif Tisu secretar, George Popovici secretar II, Iul. Grosșerian casșar, (o' primit), Ioan Vancu controlor, Florian Cioară bibliotecar. — În comitet: Iosif Moldovan, Ștefan Leucuța, Ștefan Oprean, Nicolae Boscau, Mihai Vidu, Protasie Gidvulescu, Alexu Dobos, Damaschin Madrea, Rmul Tăucean, Vasilie Suciu, Dimitrie Popovici, Vasilie Miron. Din lista trecută, unii membri din birou și comitet au căzut. Nu însă pentru că li-ar fi scăzut meritele față de reuniune, ci fiind-că așa a fost, pusă la cale întriga, ura și dușmănia de unul birou în care s'au vîrt oameni fără nici un merit căci d. e. George Popovici din Batania, nu are alt merit ca învățător, decât poate acela: că e meșter de a face partide în popor, și că acuză pe preotul seu la consistor cel puțin odată la septemna. — Dar o mare gură, și vezi a ajuns secretar Nr. 2. — Mulți din cei cari au votat astfel lista, lăsându-se sedusți de gura lui I. Vancu—Popovici, să căiește estăzi! —

Reporter.

Atentatul dela Șişești

Vin acum a Vă descrie în amănuntele sale atentatul respingător, ce a săvârșit guvernul Széll Kármán în contra libertății religiei și poporului român, despre ce V'am fost făcut amintire sumară în depoză din 12 l. c. st. n. Lucrurile sau petrecut astfel.

Clerul și poporul român din părțile aceste au voit să sărbătorească după programul statorit de un comitet, anume constituit, la biserica parochială din Șişești două sărbători iubilare. Vă alătur un exemplar din

acel program. E vorba de festivități religioase, și nici umbră de politică amestecată. Cu toate acestea dela c. dela 9 ore din zi a năvălit o armată de țărani și patru de țărani cu 80 de cartuze cu plumb ascuțit, or asediat biserica și comuna înșăși, și cu patru toate drumurile de comunicație, împedcând toate procesiunile religioase, și cu un cuvânt executarea gramului statorit pentru sărbările dela Șişești.

Groză și indignație deosebită a cuprins inimile credincioșilor și românilor din aceste părți și toți s'au bucu cu mâhnire adâncă, ce ținea de acesta?

De însemnat e, că toate țările multe români naivi vorbiau serios de o înțelegere conciliantă alui Széll față de țărani și în deosebt față de Români.

Iată a dat dovezi nouă dl Șzéll cum pricepe dsa politica conciliantă față de Români. Anume motivul pentru care au fost oprite sărbătorile iubilare dela Șişești, și motivul pentru care s'au violat în mod de barbar libertatea cultului religios și provocat biserica română: a fost de natură politică, și de natură de război politică în contra președintelui din Șişești V. Lucaciu. Despre aceasta avem știri oficiale, emanate dela însuși Széll, și toate să vor publica cât de curând.

Văzând guvernul solidaritatea genței române naționaliste, precum și pirea poporului român către președintele Lucaciu, a ordonat puterea să se oprească sărbătorile profectate, și să se că manifestățiunile de natură religioasă tot vor coniferi ceva la președintele Lucaciu, și așa îi va creșta finanța și trecerea înaintea Românilor fiind că pe Episcopul Szabó din Gherla are paruzura la dispozițiunea sa, și de complicitatea lui și când e vorba umilirea bisericii și de profanarea religioasă a poporului credincios, a căci că biserica și poporul nu va aștepta și protest din partea pastorului chemat apărarea turmei.

Așa s'a întâmplat că gendarmii stau cu sulțele în contra creștinilor și violă, și ameninșu cu arme ucigătoare contra creștinilor cari veniau cântând „tăl nostru” și „O Marie”.

Ce privește desgustătoare, și gendarmii înarmați până în dinți cu îndreapță sulțele la pieptul fecioarelor sub steagul sfintei cruci înaintea Șişești cântând laudele Preceștelor, și minșă sânge și moarte, dacă ar cutuna meargă la biserica din Șişești.

Asta însemnează politica conciliantă de dl Coloman Széll. Cinci zile au bătut asupra Șişeștilor oastea dușmănoasă și abia în 12 seară s'au retras, și ce s'au încredințat că au zădărnicișit proiectul mășei al sărbătorilor, și au împedat manifestațiunea simțului religios a poporului credincios. însă nu numai că nu-și ajunge școlul ci mai virtos vor rëndea demascați și umiliți toți cei ce vor rëndea contra religiei și în contra simțului religios și național al popoarelor. Și mai ce știe dl Széll și toți complicii lui căci cât li vor prigoni mai tare pe părintele Lucaciu, cu atât mai tare va crește iubirea și alipirea românilor față de el, și așa i să pregătește nu i-se impune ocazia să să ează din rezerva sa și să apună vântul durt în afacerile vișei noastre blice. Na i lăsat în pace nici în sanctorul bisericii sale, urmează în mod că să să pșesească pe terenul public unde este locul și chemarea lui. E de semnat că procedura d lui Széll este o vocare directă și în contra S. Ștefan Romo, care a încuviințat sărbătorile și regiuniile evlavioase, dela biserica din Șişești și precum V'a comunicat coreșpondentul D-iei voastre din Gherla episcopul Szabó i-s'a impus să se îngrijească cumva acele sărbări și peregrinații să oprite și profanate.

Credincioșii atinși până în adânc sufletul lor, stau neclintiti în apărarea bisericii și a religiei lor insultate, cum și în alipirea lor către Obul lor rinte Lucaciu. Vom înfrma O. Rădăscu despre ulterioara dezvoltare a afacerii, de sine să pricepe că o astfel de provocare nu poate rămănea fără de urmări.

Reflexiuni

adunării generale a învățătorilor gr.-or. din provincia aradană.

Ca nici odată dela constituirea ei, reuniune n'a avut o adunare de interesantă ca cea de estimp, la 12 și 13 Iulie n. în Arad. Este interesantă, dar' nu în acel mod instructiv ori educativ ca în mod interesantă, — ci interesantă pe baza intereselor ce aveau și alții indivizi.

Nici chiar ziua primă n'a trecut fără discordie, căci cu ocaziunea banului oamenii s'au divizat în 2 locuri, dar' gustul pentru care s'a făcuse nu-l discut, căci poate fi să se ce nu ne privește de aproape. Dacă observasem însă din toașturile ca la astfel de ocazii, că oamenii se cam pișeau unii pe alții.

Cine a avut spirit cât de puțin conservativ, a putut deduce că judeca interese particulare și doriri aserene nutreau multe persoane, dar' în pripă nu și le-au putut exprima ori executa, până a doua zi. Nu voi să mă ating de partea teoretică a adunării — unde încă ar fi multe de zis, căci afară de două observațiuni: „La începutul secl. XX.

avem Pavel Dêrlea senior-Arăneag, care să examineze la examenul de la P. Vancu-Măderat, altceva n'a spus nimic, de ceva interes, — presupun, că unii iritați de prezența ce se făceau pentru restaurarea ear' alții din lene, — căci spre exemplu avem mulți leneși și încă mai mult între aceia cari fac gură mare. — N'au lucrat atâta cât s'ar putea dela membrii unei reuniuni care să se atribuie însușiri, poate neinteresante; o patimă care ar trebui să se îndepărteze dintre d-nii învățători.

Voi să reflectez special numai asupra restaurării și a câtorva fapte amarse.

Nu se puteau unii împăca cu alții, că în comitet nu merg trebile, ci totdeauna erau păreri deoparte, ceea-ce nu le plăcea unora și altora. Pentru aceea își puseră în gând să se scoată afară din funcționari pe vice-președintele comitetului Ștef, pe casierul Iuliu Grof, pe controlorul Petru Vancu și pe membrul Augustin Boțoc (acesta a fost ales sinodal și asesor în scaunul de onoare).

Nam fi presupus că o restaurare a unei reuniuni învățătoresci să se facă cu atâta patimă și simț de răzvrătire! Am auzit dar' n'am crezut atunci însă am văzut și ne-am gândit, că în ce mod se știu răsună. — Ce să faci? Unii oameni sunt mari patimi și mică de inimă. — Era o patimă temeră că nu va fi ales de președinte Iosif Moldovan, ci va fi ales tot N. Ștef După-ce au fost conservat unii — deși cam târziu — comisia de candidare e compusă din băieți aleși pe sprânceană încă în seara premergătoare — în frunte cu Vancu din Arad — și care comitetul era îndrumată să șteargă pe cei care în răvaș (pardon! de rușine și de insistența mare a unora din comitet) au candidat de nou și pe I. Boțoc care însă n'a voit să primească la urmă tot ei se exclamă:

Atunci M. P. Vancu a cerut cu voce tare și a întrebat adunarea: că cum poate, de înainte cu puțin timp se

votază mulțămăta protocolară pentru hărnicie și corectitate funcționarilor și comitetului vechiu, ear' acum unii sunt delaturăți? Aceasta ar dovedi că adunarea, când i-s'a pus înainte să voteze încredere n'a știut ce face, de aceea: ori să nimicească votul de încredere trecut în protocol, ori să realgă tot funcționari vechi, — prin ce ar dovedi că nu e cuprinsă de patimile ce dovedesc unii și alții. Nici n'a gătat bine vorba și a și fost împedecat de urlete și sberături de cugetați că ești la birt. Și apoi se zice cineva, ca dascălii nu sunt luminătorii (?) poporului! Ba, unor oameni nu le-a fost rușine, să se urce pe vârful băncilor și de acolo să bată cu picioarele și să strige, cât le ertau plămânile, așa, ca președintele ad-hoc Mag. Dn. Ștefan Antonescu trebuia să se întrevină neîncetat și să admonizeze.

M. Sa dl președinte a cerut și alta listă cu funcționarii din trecut, care prezentându-se, sa început votarea nominală, când apoi cei interesați au început a teroriza, căci mergând cineva la vot, înainte i-se spunea ca să se voteze cu lista comisiei ceea ce vând, cei mai mulți s'au depărtat din sală fără ca să voteze. Astfel se explică, că din atâta membrii prezente au votat numai 56 pentru funcționarii candidați de comisie iar 28 pentru cei vechi.

Dacă a judecat cineva serios asupra întâmplărilor de la reuniune, a putut vedea, că acelea și au soriginea în alt loc și dintrun timp de mult trecut, dar numai acum s'a ajuns ocaziunea de răsbunare. Că a fost ori nu corect ce s'a făcut, lăsăm la conștiința celor ce au inițiat cele petrecute. Una va ști-o fie-care s'o spună că ce sa făcut, nu a fost lucru cinstit. De ce? Judece cine va voi. Mai este la iveală încă un lucru, că dacă să știă mai curând de epistolile trimise în provincie și de alte lucruri ce au eșit la lumină — în urmă, apoi la tot casul, altul era mersul și rezultatul alegerilor. X.

Din Banat.

Valea Almajului, Iulie.

În „Controla“ au apărut zilele trecute niște articoli cu învinovățirea că Preacuviosul domn Filaret Musta, arhimandritul din Caransebeș, a influențat numirea dlui Iosif Serafin de capelan castrens în Plevlje. — Ba se zice mai departe, că dl arhimandrit în loc să spriginească pe cei meritați la acest post, a forțat numirea unui preot, care și în satul său abia coreșpunde. — Spun mai departe domnii anonimi din „Controla“ că afară de aceasta încă multe alte crime s'au săvârșit din partea dlui arhimandrit. d. e. și cu ocazia alegerilor sinodale și că pșharul cu venin l'au exhauriat aproape până la ultima picătură sërmanii credincioși ai diecesei Caransebeșului. — Să mai atinge dl Anonim și de capelanul militar din Viena, de dl Pavel Boldea, învinovățându-l că se interesează de cumnatul său Iosif Serafin, și că ar fi beat „Bruderschaft“ cu „husarul“ episcopului romano-catolic.

Ca să se audă și cealaltă parte și ca Onoratul public român să nu fie îndus în păreri greșite, subscrișul îmi permit a observa următoarele:

1. Că dl arhimandrit Filaret Musta ce om al abuzurilor și ce nerecunoscător al meritelor e, aceasta o știe ori cine, care numai cât de puțin e orientat în mersul afacerilor din diecesa Caransebeșului. —

Știm noi cu toții ce a făcut și ce face dl arhimandrit pentru această diecesă și e supenu a lăuda pe acela pe care faptele îl laudă. — Masa drept credincioșilor din diecesa Caransebeșului nu dorște alta decât ca bunul D-zeu pe arhimandritul Musta să-l trêască la mulți ani ca să fie și mai departe mâna dreaptă a Preaînțeleptului nostru episcop Nicolae Popea.

2. Că părintele capelan castrens din Viena, dl Pavel Boldea, de ce simpatii se bucură la străini și neamului românesc ce onoare îl face, aceasta o știm cu toții de pe timpul când fu decorat cu brăul roșu, o știm din multele și frumoasele rapoarte din Viena apărute în coloanele „Tribunei Poporului“, — și o știm din iubirea ce o are față de frații lui de un sânge.

3. Că părintele Iosif Serafin, actualul capelan castrens în Plevlje, coreșpuns-a ori ba chemării sale, aceasta o dovedește mărturisirea comitetului parochial din Borioveni-vechi, care este următoare:

Declarație.

Noi subscrișii membri ai comitetului parochial din comuna Borioveni vechi (Caraș-Severin) cu mâna la inimă mărturisim următoarele:

a) că dl preot Iosif Serafin în scurtul timp cât a stat între noi, prin sfaturile sale părintești și frumoasele predici, ce le ținea în biserică, a atras poporul earăși la casa lui D-zeu, oamenii ear' au început să umble la biserică, ceea ce se vede și din venitele taxelor din anul cât a stat la noi.

b) fundațiunea bisericească, care era să se piardă, a asigurat-o. A asigurat banii bisericii prin aceea, că sumele împrumutate de la biserică le-a intabulat la cartea funduară.

c) sesiunea parochială a regulat-o. Să întimplase că o parte din sesiune, în decursul vremilor, să deslipise de sesiune și a devenit avere privată. — Aceasta părțicia de pământ pe baza planurilor existente și la stăruința dlui preot I. Serafin, s'a adresat earăși la sesiunea parochială.

d) grădina bisericească, care mai înainte era în cea mai mare disordine, a aranjat-o. A altoit și a sădit în ea fel de fel de pomi nobili, ceea ce bisericii azi mâne îl va face folos, ear' oamenilor voie ca de aici încolo să se deprindă și cu acest ram al economiei, pe aici încă așa de puțin cultivat.

Vasile Popovici, preș. com. parochial Ioan Bojinescu, not. comit. par. Membri în comitet: Alimpe Zamella, Pavel Motz, Iosif Zamela, Michail Babeu, Iancó Roșcojan. Membri în comitetul parochial: Zosim Ciolan, Samuil Ienea, Dumitru Jumbrescu, Michail Mengu, Constantin Brancovan, Iosim Pistol, membru și tutor orfanal. Iliia Borkesku, epitrop. Pavel Zsurkescu, epitrop.

Domnii anonimi din „Controla“ vor avea sigur durerile lor, când așa amar s'au văditat asupra numirii dlui Iosif Serafin de capelan castrens la Plevlje. — Ne și închipuim noi de unde provin aceste lacrimi — și pe când dnii Anonimi se necăjesc că nu li-au succes planurile, noi ne tânguim că am pierdut dintre noi pe omul înaintării, comitetul parochial și întreaga comună se necăjește că și-a pierdut pe adevăratul sau părinte sufletesc, — și ne doare că oameni de calibrul dlui arhimandrit Musta și a domnului capelan castrens Pavel Boldea, pentru interese private, sunt maltrățați prin jurnale.

De la — Nera.

Valea-Almajului, la 17 Iulie.

În 16 Iulie un public mare, alcătuit din inteligență și țărâtime, petrecea la lăcașul

cel vecinic pe răposatul preot din Bozovici, Nicolae Brinzei.

În Domnul adormitul preot a fost unul dintre cei mai iubii și stimați fi ai Almajului. A fost un preot model, adevărat părinte al familiei sale și al foștilor săi fi sufletesti. Mângăia și sfătuia la fapte bune și lucra din inimă la înflorirea neamului său.

Decedatul preot a fost una dintre cele mai iubite figuri ale fericitului Episcop Ioan Popasu. — Nu făcea fiertatul Episcop o singură călătorie în diecesă, să nu fi fost însoțit de răposatul paroch, căci avea acesta o înfășurare plăcută și era cântăreț bun și predicator mare.

Românii de aici în curând au cunoscut frumoasele calități ale decedatului și încă în periodul prim al înființării diecesei Caransebeșului îl aleg de deputat congressional și după aceea în mai multe rânduri deputat sinodal.

A fost membru fondator și vicepreședinte al casinei române din Bozovici, președinte în comitetul de revisiune al institutului „Nera“, membru al scaunului protopesc etc.

A trăit 65 de ani. — Vechia-i boală de inimă Duminecă noaptea i-a curmat viața.

O lume întreagă a petrecut pe bunul păstor sufletesc la vecinul loc de odihnă. L'au înmormântat în cimiteriu, lângă al săi, așa i-a fost voința. — Serviciul funebrel a fost săvârșit de 9 preoți și mai mulți învățători din tractul Bozoviciului. — În biserică preotul din Bozovici, Nicolae Bihoi, a ținut o frumoasă cuvântare funebrelă arătând meritele neperitoare ale defunctului, — ear' la mormânt parochul din Bănia, D. Bogoevici, a mulțumit în numele jălniciei familii, publicului pentru participarea în număr așa mare la înmormântare.

S'au depus cununi din partea casinei române, comunei politice, institutului „Nera“, comitetului parochial și mai multe familii. — Îl deplânge întristată soția cu nepoții Livia și Ioan, fiul și fostul lui capelan Ioan cu soția și întregul popor din Almaj.

Dela Nera.

Învățământ și examene.

(Din inspectoratul Halmagiului).

Examenele finale la școlile noastre confes. din tractul Halmagiului s'au ținut dela 4—17 Iunie a. c. st. n. Mărită atențiunea noastră învățământul din acest tract destins la granița dealului, căci însemnat e numărul 32.509 suflete, și este chestiune culturală de interes național a privi, cum se lucrează pentru luminarea poporului din aceste părți.

Fac deci o statistică, — după datele ce mi-au stat la dispoziție, cu scopul să vedem, cum stăm cu instrucțiunea: cu școlile, cu mijloacele de învățământ, cu corpul învățătoresc din aceste părți, adaugând la fine rezultatul examenelor din anul școl. 1899—1900.

I. Școlile. În inspectoratul Halmagiului sunt peste tot 38 școli, deci cam pentru 8 miș suflete cade câte-o școală; se simte deci necesitatea înmulțirii școlilor cu atât mai virtos, căci vre-o 12 comune nu au școli proprii, ci asociate câte 4—5 comune cu multă greutate susțin câte-o școală, de multe-ori necorespunzătoare și neprovăzută cu mijloace de învățământ și putere didactică. La acele școli sunt mai mult niște învățători cum am zice ambulanți și fără calificățiune.

Cele 33 miș de suflete din tract, după conscrierea singuraticelor oficii parochiale în anul școlar 1899—1900, dau un contingent de 2777, peste tot, și adică la școala cuotidiană obligați au fost băieți 1247; fete 477—1961; la școala de repetiție băieți 519, fete 247—816; din acest cotingent

cam 12.5%, cad pe 1000 suflete, Verosimile conscrierile, cu voie s'au fără voce, vor fi greșite și defectuoase, și e bătător la ochi îndeosebi, că fetele abia fac 1/3, din numărul celor obligați la școală. Educațiunea în prima linie este depusă în mâinile mamelor, și dacă fetițele noastre nu cercează școala să învețe cel puțin rugăciunile, — la ce fel de creștere familiară ne putem aștepta?

Frecvența școlară n-îo arată următoarele cifre: la școala cotidiană din 1961 obligați au umblat regulat-neregulat, de tot 1468 înși, ceea-că corespunde la 72.5%, unde parte femeiască face numai 20%. Față de anul trecut școl. 1898/99 se observă aici o creștere de 1.5%.

Școala de repetiție. Din 816 obligați, au cercetat numai școala tractuală din Halmagiu 27 înși, va să zică numai 3%. Deci față de anul școlar 1898/99 se observă o scădere de 34%. Aflu la loc să amintesc aci, că școala de repetiție peste tot nu funcționează de loc din cauza nefrecvențării, și nici nu este speranță, ca în curând să se poată activa școala aceasta, din cauza sărăciei poporului din aceste părți. Este cunoscut, că poporul din tractul Halmajului este foarte sărac, ne având pământ arător și se ocupă mai mult cu prăsierea vitelor, și astfel băieții lor de 13—15 ani sunt păstori la munte, alții earăși sunt lucrători zilieri pe plată. Așa stând lucrul, nu-i mirare că părinții nu-i pot trimite la școală. Durere însă că în lipsă instrucțiunii de Dumineca sau a școlii de repetiție, creșterea raportului devine foarte anevoioasă.

II. Edificii școlare, mijloace de învățământ. Din cele 38 școli existente, edificii proprii au numai 35, ear 3 n'au de fel, ci case pe arendă, câte 4—5 comune susținând școala. Așa la Tomești, Dobrați, și Aciuța. Din edificiile școlare proprii corespund cerințelor 28, ear 10 nu peste tot locatitățile sunt mic și sala de învățământ nepodită. Școlile abia sunt provăzute cu recuizitele necesare; înzestrate sunt numai 20, ear 18 au multe lipsuri. Lipsa de cărți pentru școlari este generală; și aici cauza earăși e numai sărăcia.

Biblioteci școlare în întreg inspectoratul nu sunt; școală de pomi abia în 5 locuri.

În cât privește acoperirea lipsei de cărți pentru școlari, ar fi foarte salutar, dacă s'ar înființa un fond tractual cu mențiunea de a se vota anual ajutoare comunelor mai sărace pentru provederea școlarilor cu cărți, și înființarea bibliotecelor școlare. Ear autoritățile parohiale să stăruie la co-

mune pentru școale de pomi; aici, îndeosebi în părțile Halmăgene, ar trebui pus îndeosebi pond pe pomărit și pe instrucția școlară, căci populațiunea peste tot se ocupă cu pomăritul, dar nu produce soiuri nobile de poame.

Mijloacele de învățământ, precum se vede, sunt de o parte nefundestulitoare ear de alta parte acele ce sunt, nu corespund pe deplin scopului măreț al educațiunii, deci nu-i mirare, că nu se pot produce progrese mai însemnate.

III. Corpul didactic. La cele 38 școli funcționează 40 învățători, din Halmagiu 2 învățători și 1 învățătoare. Învățătorii calificați 33, ear necalificați 7, dintre cari 2 sunt preoți-învățători cu cursuri preparandiale. (În urma ordinațiunilor venerabilului Consistoriu diecesan în luna trecută sau prezentat 5 învățători pentru depunerea examenului de cuificație, și din acest inspectorat).

Un învățător este fără cursuri, numai cu cunoștințele din școala populară. Învățătorii definitivii sunt 28, ear substituiți 12, dintre cari 2 preoți. Corpul didactic deci față de alte locuri este o forță destul de bine pregătită pentru instrucția populară. Mai este însă o cestiune: vocațiunea (chemarea) învățătorului, care lasă încă de dorit, căci în parte de aici depinde înaintarea învățământului. Am esperiat, că sunt învățători, cari n'au mijloace de învățământ, luptă cu neajunsuri și sunt slab dotați și totuși fac progrese căci, au vocațiune, voie și resigațiune. **Salariile învățătoareștii,** toate la oală reprezintă respectabila sumă anuală de 42.809 cor. și în proporție cu sărăcia populațiunii, este o jertfă considerabilă. Maximul salariul învățătoareștii face 1080 cor; ear minimul 488 cor. salariile învățătorilor corespund cererei legii. **Ajutor de stat,** mai cu seamă cuincuenalele sunt ce le primesc căți-va învățători și întreg ajutorul face 346. cor., foarte minimal ajutor față de 42.809. cor., ce jertfește bietul popor, susținându-și singur toate școlile din propriile mijloace.

Nici o singură școală de stat ori comunală nu există în inspectoratul Halmajului! Și nici n'au fost admoniate.

Să vedem acum, în schimbul acestor jertfe crunte de 42.809 cor. anuale, ce câștigă instrucțiune bietului popor? Dacă facem o combinație, că cel ce au cercetat școala și au fost prezenți la examenul final, la oală dau copii instruiți în cele mai elementare cunoștințe, apoi — zău, stăm slăbuț; — instrucțiunea stă în uriașă proporție cu jertfa adusă!

IV. Resultatul examenelor. Lăsăm să vorbească cifrele. Din 1961, căți au cercetat școala de toate zilele în anul școlar 1899 900 au fost prezenți la examen la 32 școli (la 6 nu sau ținut examene din cauza boalei epidemice) băieți 563, și fete, 220, de tot 682; ear din cei 817 obligați la școala de repetiție au fost prezenți: 27, va să zică numai 1/3. parte din căți au cercetat școala regulat ori neregulat, adecă din 1961. Ear progresul celor 782 se vede din următoarea tabelă:

De clasa I au fost	440.
" II.	184.
" III.	120.
" IV.	25.
" V.	3.

Va să zică numai 3 clase s'au produs; deci instrucțiunea s'a mărginit numai la cetit, scris rugăciuni și puțină socoată, minimul ce se poate pofti!

Acei 782 școlari, deplin instruiți, din punct de vedere economic, au costat cum s'a văzut mai sus 42.809 cor. anual, va să zică un băiat instruit a costat poporului 580 cor.

Considerând acum cele 335 mii suflete și numărul de 782 instruiți, trista iconă ni-se înfățișează, că-i avem ca rezultat numai 43.5% instruiți, cari vor ști ceti și scrie din popor. Causa la aceasta este în primul loc nefrecvența școlară din cauza sărăciei dar și din pricina nepăsării poporului, care nici amcu nu știe pricepe trebuința și folosul învățării, și pentru susținerea școalelor așa zicând în zădar jertfește și atâta, cât jertfește. Ce fac însă organele subalterne pentru delăturarea acestui rău. Răspundă înșiși preoții și învățătorii. Binele cu de-a sila trebuie să-l faci poporului nepriceput, că nu merge cu sfatul bun și oare dela 38 școli, fost-a destul că numai 17 școli își arată regulat absențiile, cerând intervenirea autorităților administrative? Numai 400 coroane s'au incasat ca pedepse pentru nefrecvența școlară alor 2777 obligați la școală, după rapoartele văzute arată oare această sumă, că s'a folosit și asprime pentru îmbunătățirea frecvențațiunii?

După-ce am văzut, că din 2777 obligați la școala de toate zilele și de repetiție au umblat neregulat 1468, ear' la examen au fost prezenți 782 și aceștia împărțiți în clase, de clasa I. au fost 50 %, de clasa II. 40 %, ear' de clasa III. numai 10%, tot pe lângă toate lipsele a fost bunșor.

După răspunsurile date la examene, rezultatul examenului în general a fost bun, căci din 33 examene ținute, s'a constatat că

examen bun au dat 19 învățători, ear' litor 9, ear' nefundestulitor 5 înși. Într-unul au dat examene mai bune Sabo (Guravale), G. Tomșa (Holtimănești), Dorca (Saturău), Z. Neamțu (Pleșcu), haiu Vidu, Enea Joldea, Parascheva van (Halmagiu) ș. a.

Va să zică în acele locuri, unde vența școlară a fost mai regulată, locurile de învățământ și recuizitele ear' învățătorii au fost cu zel mai

Resultatul cercetărilor mele asupra învățământului, examenelor ținute din inspectoratul Halmajului; aș dori din inimă fie un iudemn puternic pentru toți cei de progres al poporului, ca fie-care să facă datoria pentru delăturarea răului și piedecelor ce stau în calea învățământului. Preoți și învățători! Voi sunteți lumii, datorință aveți să luminați învățării, și cel ce va face și va învăța se va chema! — zice apostolul

Amical

ACADEMIA ROMÂNĂ

CONCURSURI PENTRU PREMIILE

1900.

B. Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

Termenul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1900.

XX. **Premiul Statului Eliade-Bălănuș** de 5.000 Lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Epoca lui Mateiu Basarab și a lui Lapu.

Termenul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1900.

XXI. **Premiul Adamachi**, de 5.000 Lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Istoria poeziei lirice la Români și la Alexandri.

Scriitorul, care va întreprinde să scrie și să publice o lucrare sa pentru întreg poporul, va începe lucrarea sa pentru întreg poporul, de la timpurile cele mai depărtate ale poeziei noastre, cercetând originea și dezvoltarea ei, până în stadiul poeziei moderne. Va trece apoi în studiu pe larg poezia lirică din secolele precedente secolului nostru, pe aceea din secolul XVIII în special, veni până în timpurile noastre, descriind și analizând în mod dezvoltat, pe toți poezii lirici morți astăzi, până la Alexandri

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI.“

Poesii populare.

(Din Pustiniș).

Foaie verde de trifoiu,
Când trec mândră p'angă voi
Pe tin te ved în răboiu,
Pe frate-teu dând la boi.
Mândră sufletelu'meu,
Lasă răboiul în smeu,
Și hai mâne la sălaș
Să mâncăm pâne cu caș.
— Bucuros bade'ol merge
Dacă calea vei direge,
Calea de-î gâti-o bine
Să nu dăm de vr'o rușine.
— Miro dulce bosioc...
Fii mândruță cu noroe,
Pe cale când mergi cu mine
Nu-î ave nici o rușine,
Că eu sunt de vișă bună,
Tu ești de purtat cunună.
Io-s în stare de 'nsurat
Tu bună de măritat.

Frunză verde rosmalin,
De la câmp seara când vin,

Pe mândruța o aștept
Peste pod cu ia să trec.

Duce-m'ăși seara la mândra
Dar' e încuiată tinda,
Colo pe la miez de noapte
Se deschid ușile toate.

Floriceică din islaz,
Mândra-î plină de năcaș,
Că bărbatu-î puțin treaz
Și cu semne pe obraz.

Tosa Voicila.

Când eram la maica fată
Netezită, pieptenată,
Puneari la cap floricele
La gumă puneam mărgelile
Și mărgelile la joc cu ele.

Mă dusei ca după glume
Ca să fiu și eu cu nume,
Să fiu cu bărbat în lume
Să mai număr între nume.

Fată, fată tinărică
Nu lăsa gândul să-ți zică,
Și să-ți iei bărbat de mică
Bărbatul nu-î păpușică.

Ci stai până 'n vârsta minții
Și fi curată ca sfinți,
Nu rânji la tinări dinți
Ca să te țină părinții.

Dacă te măriți odată
Atunci a ești măritată,
Nu mai poți fi vindecată
Până-î lume nu ești fată.

Mândră pe obrazul tău
Rumenele de un zlot rău
Ști-te dracu cum le-ai pus
Că pe nas nu s'or ajuns
Că ța rămas nasu gol
Ca o muche de topor.

Nu te uita mândră hei
Nu te uita 'n ochii mei
Ochii mei nu-s de ogindă,
Ca să-ți vezi fața de mândră
Fața mea față de domn
A ta-i bucedă de somn.

George Dirlea.

EXCURSIUNI

(Valea Crișului alb. Munții Apusenii)

I.

Nu știu cum, dar' așa de bine-înțeleg vorba excursiune, și cu atât mai puțin place, când cetesc despre vre-o excursiune.

Noi Români, mulțămiiți sorții ca să așezat — avem provincii destul de mari în locuri de excursiune, măestrite să tură astfel, încât ai sorbi lumea cu ochii. Poate chiar de aceea e și mai ideală mână decât alte neamuri, căci el, resfătat al naturii — crescut tot pe cele dealurilor și creștetul munților, ștenit din ream în neam acest dar, ar muri dacă n'ar despărți de locul său.

Atâtea și atâtea locuri, pe care sătenii și prejmuitoarii locurilor, tare bini și suntem bogăți de ele, și unde șeni, ori mai bine zis câmpenii pot du-se, nu le vor uita nici odată. Și ca impresurime, Șiria cu feredelele tatea (ruinele) de unde zărești până în Ungarie, apoi Munții-Apuseni și alții... la cari tot ai sta, să-î privești dacă vezi odată împregiurimile Brașovului, malul Dunării și ținutul Jiurilor, apoi

Lucrarea va fi întemeiată pe cea mai critică literară și estetică, punând în evidență nu numai frumusețile limbii, ale construcțiilor ei, ale locuțiunilor poetice, ale deosebitelor dialecte și ale variantelor de pronunțare în provinciile române, ci oglindirea morală, a sentimentelor și, mai pre sus de toate, a idealului urmărit de poporul român în poezia sa.

O prefață largă va introduce pe cititor în opera aceasta; ea va cuprinde un studiu pregătitor asupra poeziei lirice în genere.

Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1903.

XXII. Premiul Alexandru Bodescu de 500 Lei, dimpreună cu 1.000 Lei dăruiați de Ioan Kalinderu, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Monografia economică, statistică și socială a unei comune rurale din România și a unei comune rurale românești de peste granițe.

Monografia situațiunii economice a câte unei familii de țărani, fruntaș, mijlocăș și codăș din cele două comune, în total șesă familii.

Autorul se poate povățui, între altele, asupra lucrărilor și după monografiile publicate de Societatea de Economie socială fondată de Leflay, cu reședința la Paris (54 rue de Seine) după ale lui Buchenberger și după ale lui I. Ionescu.

Se atrage atențiunea doritorilor de a prezenta cît cea-ce se cere este mai mult cuprins și cifre și cît mai puține vorbe.

Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1903.

XXIII. Premiul Statuei Lezăr, de 5.000 Lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Starea economică și socială a României actuale.

Lucrarea va înfățișa un studiu și un inventar asupra stării noastre economice și sociale, tractând despre toate institutiile economice și sociale astăzi existente.

Dăm aici, în resumat, împărțirea lucrării.

Teritoriul și suprafața, cuprinzând, pe lângă suprafața României, un studiu asupra terenului și climei, precum și asupra diviziunilor administrative.

Populațiunea cu ochire asupra trecutului. — Populațiunea rurală și urbană. — Măsurarea populațiunii. — Compozițiunea populațiunii.

Profesiuni și clasificățiuni diverse ale populațiunii.

Lucrarea va fi întemeiată pe cea mai critică literară și estetică, punând în evidență nu numai frumusețile limbii, ale construcțiilor ei, ale locuțiunilor poetice, ale deosebitelor dialecte și ale variantelor de pronunțare în provinciile române, ci oglindirea morală, a sentimentelor și, mai pre sus de toate, a idealului urmărit de poporul român în poezia sa.

Unii vor zice, că mai bine e acasă la mamă, decât în pădurea ori pace la masă la bere etc. Da, da, e foarte bine, și nicăiri mai bine în lume, ca acasă la tine, dar în lume, la oraș recrearea se face la cafenea și aerul corupt și nădușit, unde ești silit să respiri atâți microbi din felurite morburii și să adaugă convenirea cu amicii (?) și dărdii etc, de unde te despărțezi a 2-a zi a 8 și, frânt, și cu pungă slăbită, fu-ziu-și-și făși atâtea parale cât ai putea în cursul unui 2 luni de zile, iată dar plata pentru ce iubesc să rămână acasă — la mamă.

Kram abia — cum aș zice — bășet, când ajunși și eu stăpân de capul meu, încă atunci un dor ascuțit mă tot totăna spre munții cei vedeam în orizont, departe, departe spre răsărit. Abia așteptam să vina vremea mai, când o și lua. . . în lume „bătă-mână și la drum“ zile întregi pedestru pe cele sate și ținuturi frumoase. Merseam, ispitind și gândit, că ce o fi fost pe acolo întrecut, ce misterii vor fi cuprins în ele în ruine pe lângă cari treceam?

Și apoi vales Crișului alb dela Hălmaği? Nu facem 50—60 pași ca să nu mă duc din drum spre a cetii epitaful crucilor

din cale, de cari atâtea se află în acest ținut că nicăiri unde-va. Cugetă că e cimitieru, dar acum așa e, căci aici se odihnesc trupurile luptătorilor pentru libertate. Meditam asupra vitejilor căzuți pentru desrobirea nației — și în acestea cugete ajunși în Baia de Criș și mă apropiam de Tebea.

Încă dela conșcolari aușisem despre „Gorunul lui Horea“ ear acum eram fericit că-l vedeam înaintea mea. Am ajuns la acel loc, de unde s'a pus începutu mișcării pentru eliberarea iobagilor români din sclavia seculară. Mi părea că văd eroii libertății sfătuindu-se, cum se facă și cum se înceapă desrobirea, ba mi-se părea că și aud glasurile lor duioase și văerătoare iar apoi amenințătoare.

Mi-am făcut cruce rugându-mă pentru ei și leam zis: Dormiți în pace, umbre, martirii români-mei.

Ce ați îngrășat pământul cu sânge de eroi — — — — — Voi vați plinit chemarea și sânta datorință Când pentru a țării bine cu gloriu vați luptat

Proprietatea din punct de vedere juridic economic și social.

Agricultura. — Administrațiunea, — statistică, — teritoriul agricol. — Cultura mare medie și mică. — Salarii agricole. — Sistem de exploatațiune.

Plante cultivate. Cereale și alte plante cultivate.

Animale domestice. — Speciile și statistica animalelor domestice.

Producțiunea viilor în trecut și prezent. — Berea și alcoolul.

Pădurile. — Suprafața și regiunile păduroase. — Valoarea pădurilor.

Industria. — Starea industriei. — Regimul industrial. — Salarii industriale. — Industria mare și mică.

Mine și cariere. — Ochire generală asupra stării industriei miniere în România. — Exploatațiune de mine și cariere.

Comerțul interior și comerțul exterior. — ochire asupra trecutului și studiu asupra stării actuale.

Căi de transport pe uscat, Navigațiunea maritimă și fluvială.

Poste și telegrafe. — Ochire asupra trecutului. — Starea actuală.

Monete. — Sistemul monetar. — Statistica monetară.

Credit, bănci și instituțiuni de prevedere — Banca națională. — Creditul funciar rural și cel urban. — Casse de economie. — Asigurări. — Societăți de ajutor mutual și cooperative.

Finanțe publice. — Sistemul bugetar al României. — Bugetul Statului. — Sistemul de impozite. — Veniturile Statului.

Finanțe locale. — Statistica finanțelor locale, județene și comunale.

Datoria publică. — Studiu comparativ cu străinătatea.

Un capitol special se va consacra pentru starea actuală a României, cuprinzând toate gradele de învățământ și toate așezămintele de cultură.

Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1904.

Comoara de aur.

— Povește igienice și de scăparea vieții, scrise pe înțelesul și pentru folosul țăranului român. —

De

Iuliu Bugnariu Sălăușanul.

Motto: Sănătatea până la un punct este în mâinile noastre.

(C. Șt. S.)

(Continuare.)

Ouăle.

Intre cele mai însemnate nutremente ale noastre s'întin și ouăle, cari peste tot

sunt foarte nutritive. Ouăle ferte sunt mai grele de mistuit, ear celesărate și sorbite în stare crudă — mai ușoare.

Ouăle proaspete s'întin pot cunoaște de pe aceea, că ținute spre lumină apar în mijloc limbezi și străvezii; scuturate în mână, nu colobatează; pusă în slatin s'întin să așază pe fund.

Ouăle le putem păstra timp mai îndelungat, dacă le punem în cenușe, făină de ferăstrău, pleavă etc.. Oamenii s'au mai deprins ale înmuia și în apă de var, sau ale unge cu oleiu, apoi ștergându-le repede ale așeza la loc potrivit.

Carnea.

Carnea este unicul mijloc de nutrement mai însemnat pentru om. Carnea preste tot e ușoară de mistuit și foarte nutritivă.

Carnea cea mai nutritivă e carnea de animale domestice sugătoare și de pasere și peste tot de astfel de animale, cari se nutresc cu mîncări de plante. Carnea de animale sălbatice răpitoare nu este bună de mîncat, pentru-că are miros respingător (neplăcut).

Cea mai bună carne e carnea de vită, care între toate cărnurile e cea mai nutritivă. De regulă vitele de culoare albă și piele fină au mai bună carne, decât vitele de culoare închisă (sură) și cu piele groasă.

Carnea de oase peste tot e ușoară de mistuit O scădere înusă are, e prea grasă și are gust de sîu.

Carnea de porc e destul de nutritivă dar fînd că de regulă, nu tot stomacul e în stare a o mistui ușor, s'arată să mistuiește mai ușor.

Carnea de vițel și de miel e mai puțin nutritivă, dar ușoară de mistuit.

Multe popoare mîncă și carne de cal. Aceasta dă o mîncare nutritivă, dar nu e așa gustoasă, ca altă carne.

Carnea de animal de casă sburătoare precum: de pui, porumbi încă e ușoară de mistuit și nutritivă; asemenea e și carnea de găscă sau curcă.

Carnea de epure, căprioară, mistreț peste tot e foarte nutritivă și destul de ușoară de mistuit; dar nu este potrivită pentru tot stomacul. Sburătoarele sălbatice, precum: rața sălbatică, porumbul sălbatic, potârnicchia, fasanul, prepelița etc. ne dau carne unsoare de mistuit și preste tot nutritivă.

Carnea de pește preste tot e puțin nutritivă și grea de mistuit, — dacă e prea unsoasă.

Carnea stricată.

Să nu mîncăm carne stricată sau carne de animale moarte, pentru-că aceasta e primejdioasă pentru sănătate. Astfel de carne nici să se vîndă nu este ertat.

Carne stricată se poate cunoaște de pe culoarea sa întunecată s'au verzie, și de pe mirosul său puturos.

Nu este ertat să mîncăm carne de animale, cari au pățimit de ceva boală.

Animale, cari sufăr de sgaibă, de răpciugă sau de turbă, nu este ertat să se taie în măcelăriile publice. Acestea numai decât să ucid ori împușcă și să îngroapă în fața diregătoriei respective. Boale, de cari pățimesc atari animale, sunt infectătoare pentru om: ele ne causează moarte între cele mai grozave chinuri; pentru aceea să fim cu cea mai mare băgare de seamă, când avem de aface cu animalele bolnave.

Păstrarea carnei.

Vara să strică carnea foarte iute. Deci este de lipsă, ca măcelăriile să fie provăutate cu ghietare, unde se poate ținea carnea totdeauna în stare proaspătă și rece.

Pentru păstrarea carnei este de însemnat, ca măcelăriile și cămările pentru carne să fie curate.

Pregătirea Carnei.

Este primejdios a mîncă carne crudă căci prin aceasta putem introduce în corpul nostru trichine, mai tirzitu plantice și și alte morburii.

La pregătirea carnei și a altor mijloace de traiu trebuie să ne nisum la aceea, ca să fie cât numai se poate de ușoare la mistuit și tot odată și gustoasă.

Modurile de pregătire a carnei sunt: ferberea, prăjirea, sau strufarea și frigerea.

Fierbînd carnea cu apă, sare și legume, avem zama sau cioarba. Zama absoarbe în sine o bună parte din materiile nutritive aflătoare în carne, de unde urmează apoi că carnea feartă devine mai puțin nutritivă.

Carnea pregătită și friptă este foarte gustoasă și nutritivă.

Oamenii sau deprins a mai pregăti din carne și felurite umplături, precum cărnați, salam etc., cari fiind pregătite cu multe materii aromatice, au o putere înferbîntătoare.

Unsoarea,

Prin întrebunțarea unsoarei și a slăniei la pregătirea materiilor de nutrement (fierbere, frigere), mîncarea devine cu mult mai nutritivă și mai gustoasă; numai nu trebuie să le folosim afară din cale.

Dormiți, dormiți în pace, voinicii feciori de munte

Dedați din tinerețe a merge tot în frunte A nu ști de pericol, de moarte și nevol!

M'am întors spre crucile din jurul bisericelii și eată: pe un mormînt părăsit vîd o cruce de lemn roasă de dinții vremii și cetesc pe ea numele lui Avram Iancu. — Ce impresiuni?! Ce simțeam cugetîndu-mă la acel geniu... care tot... tot a dat pentru națiunea sa!! Ce a umblat, cât s'a luptat...!

Părăsisem și aceste locuri, ear după-ce în Brad am odihnit câteva zile, am luat-o spre înfundătura munților și am ajuns la Michaileni, locul unde luptătorii Români au fost tradați de 2 ori, atît 1784 cât și în 1848. Trecuți peste Buceș pe lângă Vulcan pe Cernița în jos și am văzut locul unde au fost bătut Hatvani cu „Kentesi“ lui... și am ajuns în orașul aurului unde-am rămas peste noapte.

În ziua următoare am pornit spre Roșia ca să vîd băile unde sau ascuns Ungurii în 1848 și de unde Moșii îi scoteau afară făcîndu-le fum la gura băilor.

P. Vancu.

DORINȚE OMENEȘTI.

Dumnezeu Tatăl șade pe tronul dumnezeesc și ascultă dorințele oamenilor, ce să ridică spre Dînsul.

La dreapta și stînga Atotputernicului ședeau arhanghelii însemnînd, în cărți mari, acele dorințe. Impregiur erau așezăți trimișii poruncilor lui Dumnezeu, gata a le împlini.

Atotputernicul asculta, asculta. Acuș suridea cu bunăstare, acuș mai serios.

Arhanghelii scriau, scriau și cu toate că cărțile erau foarte mari, totuși să umplură curînd.

Dumnezeu-Tatăl examina cele scrise și făcea observări la fie-care dorință. Apoi privind împrejur, precugeta pe cine să trimită spre a împlini poruncile sale.

Deosebitele soiuri de cereale dar mai ales grâul, săcara și porombul (cucuruzul) să macină în moară. În chipul acesta avem făina.

Făina este cel mai însemnat mijloc de trai; din ea se pregătește pâinea noastră cea de toate zilele.

Făina o putem păstra timp mai îndelungat la loc uscat și aerisat. Dacă făina să jilăvește, ușor se încuibă în dinșa carii de făină, prin ce gustul făinei să amărește. Făina ținută la loc cald și umed se strică iute, se mohnește și devine nefolosiveră.

Făina bună n'are miros neplăcut și gust rău; culoarea ei este alburie, și frecată între degete, o simțim fină și desfăcută în elemente. Mirosul făinei stricate e neplăcut și puturos; gustul amăriu, culoarea roșietică și, frecată între degete se face globuleț.

Făina poate fi stricăcioasă cu deosebire atunci, când se află în dansa mana săcării, carea adese ori se poate cunoaște numai de pe punctul de culoare brunetă ce să arată în făină.

Făina câte-odată e falsificată, adică amestecată cu var, plumb etc.. Astfel de făină poate fi păgubitoare pentru sănătatea noastră.

Făina nu o putem întrebuința în stare proaspătă, ci pregătim din ea pâine, prăjituri mămăligă.

Dela sate.

În N-rul din Dumineca trecută al „*Tribunei Poporului*” ați bine-voit să publicați o scrisoare despre examenul din comuna noastră Cuvin. Poate să fie ceva adevărat din cele scrise, dar tot ce se zice de inv. dl Popoviciu, nu e adevărat. Așa se vede că fratele Teodor Serb, numai satul și pe învățătorul lui cunoaște, iar pe alții nu. Altcum nici nu-l mirare, că e om tiner, dar atunci ar trebui să tacă dacă nu știe ce zice. Am avut noi învățători mai buni decât Popoviciu, iar în alte sate sunt și azi, alții, cu mult mai buni. Dar se fie așa cum zice T. Serb, totuși, ce folos avem de vrednicia învățătorului dacă, de când e la noi în sat apoi numai necaz ne face, că a făcut partide între oameni, cari așa sunt de aștiași uni contra altora, de stau să se omoare, apoi inteligența tot din pricina lui d-nul Popoviciu nu trăește bine, dar acum mi-se pare că s'or dat toți laolaltă și pe Popoviciu l'or lăsat afară. Încă n'am avut nici un dascăl

„Trimite-mă pe mine, Atotputernice”, să ruga „bunătatea”.

„Tu ești prea bună și vei trece hotarele bunătății mele.”

„Lasă-mă pe mine!” strigă „răutatea”.

„Ca să faci ca oamenii să simtă mai mult strictețea mea! — Nu!”

„Conștiința” ar fi poate mai bună — cuteză să sîcă arhanghelul Mihail, întorcând o foaie.

„Sau „iubirea”, adună Gavril repede.

„Nici una, nici alta” — răspuse Ziditoriul. „Aceasta nu e destul de precugetată, ceialaltă prea mult; aceasta ar fi sedusă de inimă, ceialaltă de cap. Eu voesc să însărcinez cu asta „dreptatea”.

„Lasă-mă pe mine aici”, — să ruga aceasta, — „Îe pământ nu mă simt destul de bine”.

„Bine, rămâi dară, — și fi tu trimisul meu, tu care faci bine fără a ști și fără a cunoaște, tu, o oarbă născută: — „Întemplare”.

tradusă de: Iuliana Nasticiu.

care să umble atâta pela lege ca dumnea-lui. Satul nostru a fost de pildă înaintea altora pentru-că toți trăiau frățește și domni și proștiți, iar de când e aici Popoviciu nu se pot vedea de urit și dășmănie. Așa dar' mai mereu cu lauda. Căutați se vină satul ear' la rând, ca mai înainte, apoi vă puteți lăuda. — Cine se făloșește, laudându-se pe nedrept, rămâne de rușine.

Mă rog, să binevoiți a publica scrisoarea mea ca să se știe, că nu toți suntem de părerea lui T. Serb.

Un plugar.

— Din Cuvin ni-se scrie ca întregire la raportul din numărul trecut, că la școla de fetițe condusă de tinerul învățător Dimitrie Ilișu, examenul a fost spre mulțămirea tuturor; ceea ce de altcum știm și de la Păritele Trăian Vățian care a fost comisar consistorial. — Dăm cu plăcere loc acestei știri, și ne bucurăm că învățătorii noștri își fac datoria în conștiință!

Examine. Prin foi am citit despre sporiul examenelor de pe la sa'e; am așteptat ca vre-unul din cei chemați să arate ceva și despre examenul școlar ținut la 25 Maiu a. c. în comuna Berliște, ceea ce nefăcând-o o fac eu, ca unul dintre participanți.

Examenul s'a început la 9 ore și a ținut până după 12 ore în prezența d-lui comisar școlar Pavel Gaitoviciu, a Prea On. dn. protopop tractual (care nu știu din ce cauză n'a luat parte la examen decât numai la fine) și a unui public numeros, fiind în aceeași zi și nelucrare la câmp.

Responsurile, ce le-au dat școlarii din toate obiectele de învățământ, au fost foarte bune și înțelese, și puteai vedea pe fețele părinților bucuria nespūsă de mare ce o simțeau.

La fine ne mai făcură o plăcere foarte mare doi școlari cu predarea „dialogului: Nu e iertat a umbla după cuiburile păsărilor.” Comisarul școlar dl Pavel Gaitoviciu în prezența publicului adunat, mulțămeste bătânului nostru învățător pentru truda pusă și pentru sporul dat. Domnul și bătânul nostru învățător Nestor Surlașiu decând servește ca învățător la noi, adică din anul 1863, a dat acum al 37 examen anual, și precum în totdeauna, așa și acum a dovedit că-și cunoaște chemarea sa, cinstea și lauda i-se cuvine, deci în numele tuturor celor ce au fost de față la examen, viu și pe această cale a mulțami domnului învățător, rugând pe bunul Dumnezeu ca să ni-l țină încă mulți ani întreg și sănătos, spre bucuria și fericirea comunei noastre.

Un participant.

PARTEA ECONOMICA

Asigurați-Vă produsele de câmp contra pericolului de foc.

După multă muncă, ce s'a jertfit pentru cultura produselor de câmp, după multă frică, îndurată de către elementele stricăcioase, mulțumită bunului D-zeu, agricultorii harnici cu brațe strguincioase au început a le aduna și adună bărbătește, grâu, secară, orz, ovės, fân, ca să le așeze în siguranță, să aibă peste iarnă și până la alta recoaltă pentru traiul lor și a familiilor, pentru hrana vitelor; pentru acoperirea multor trebuințe, și pentru ușurarea multor sarcini, ce se recer.

Cu câtă bucurie și cu ce mulțumire privim toți la holdele întinse

cu crucile nenumărate de grâu auriu, la stogurile înalte și la girezile bogate, adunate în locurile de treerat, țărurile cu clai de fânuri aromatice.

Câtă bogăție de valori se adună și se pun la adăpost! Cu câtă muncă, cu câte griji și câte speranțe se razimă pe ele! Însă dacă cu atâta trudă, grije, frică și cheltuială le-am adunat, și le-am pus la adăpost sunt ele și destul de sigure aci? Nu!

Mulțime de întâmplări triste am cetit, am auzit, ba am și văzut cu ochii, că focul a prefăcut în scrum și în cenușe mulțime de produse adunate la arii, la locurile de imblătit, în țăruri, în șure, prin cotărel și magazii, prin podurile caselor chiar; și cu dăusele dimpreună au nimicit subsistența și multe speranțe și planuri bune și frumoase ale bieților păgubiți.

Ori cât s'ar păzi omul, nu are destulă prevedere se preîntimpine primejdia fatală; căci schintea sorții rele se furizează din mașina de treerat sau din pipă ori luleaua muncitorului preocupat de grabă în munca sa, din jocul pruncilor nevinovați, sau o pune în adins mâna blăstemată a tăciunului bătut de D-zeu, de multe ori chiar din nouri trasăetel fără de veste sare între produse și le nimicește lăsându-ne plini de groază și întristare.

Dar' mulțumita lui D-zeu, că în timpul nostru și acest rău se poate delătura. Ce e drept, a silă mai poți scăpa ce a ajuns odată prada focului; însă economul înțelept își asigură valoarea produselor sale și în câmp și acasă și pretutindenea.

Spre acest scop societățile de asigurare oferă agricultorilor toate modurile posibile. Nu numai că se plătește pentru asigurare un premiu bogat și foarte însemnat; dar nici nu se recere depunerea banilor pentru aceasta în momentul când se face asigurarea; ci și peste o lună, două și trei luni se poate plăti neînsemnatul schimb subscris când omul a mai vindut ceva din bucate și și-a făcut bani.

Și ferească D-zeu de întâmplare; însă la caz, dacă s'ar aprinde și ar arde bucatele asigurate, societatea le plătește, detragându-și din suma de desdaunare numai inclusive rata cea din premiu, în restimpul căreia s'a aprins obiectul asigurat; așa dar mai nimic; iar păgubitul și-a primit întreagă valoarea asigurată, despăgubindu-se prin înțeleptul și bunul său gând, ce l'a avut de s'a asigurat.

Indemnăm deci cu tot din adinsul pe poporul nostru agricultor, să nu pregete a-și asigura mai cu seamă rodirile câmpului, cari tot-odată sunt și rodirile capitalului și a muncii sale de peste an.

Far dintre societățile de asigurare recomandăm banca generală de asigurăriune „*Transilvania*” din Sibiu, care mai în toate comunele locuite de români își are reprezentanții săi între inteligența română, preoți, învățatori etc., cari stau la dispoziția publicului la îndemână cu toată dragostea și bunăvoința.

Asigurându-se poporul nostru agricol, va scăpa o mare parte de valori din economia sa din prada focului, și pe sine de multe daune.

Ion Simu.

Din public.

Mulțumită publică.

Subscripții, în numele parohiei române din Panciova, ne ținem de datoria a aduce pe calea aceasta mulțumirea noastră cea mai profundă aceluiași domni, cari au binevoit a da sfintei noastre biserici, ajutor în bani.

La lista 1., colectant dl Ilie Oprîșă, au contribuit. D-nii: Alexandru P. Popoviciu, protopop 4 cor.; Dr. Alex. Mădăraș, avocat, 5 cor.; Dr. Petru Cornean, 3 cor.; Toma Stanca, 2 cor., I. T. 4 cor. Suma: 18 cor.

La lista 2., colectant dl Dr. Oprîșă, au contribuit. D-nii: Vasiliu Dan, protopop, 2 cor.; Nicolae Bedea, viceprotopop, 2 cor.; Alexandru Draia, 2 cor.; Ștefan Albu, profesor, 1 cor.; Constantin Căpăruș, profesor, 1 cor.; Simion Bacila, profesor, 2 cor.; Dr. Pavel Oprîșă, profesor, 2 cor.; N. N. 20 fl.; Ioan Jurca 60 fl.; Nic. Păcurariu 40 fl. Suma: 16 cor. 20 fl.

La lista 3., colectant dl Dr. Oprea, avocat, au contribuit. D-nii: Iulian Popoviciu, protopresbiter, 6 cor.; Ștefan Șana, institut de economii, 20 cor.; Leon Jivociovici, contabil, 2 cor.; Dr. reovan, medic 4 cor.; Dr. Aurel Oprea, avocat, 10 cor.; Alexandru Coțean, 5 cor.; Petru Milutinovici, 5 cor.; Ion Budăș, avocat, 10 cor.; Corneliu Budăș, 10 cor.; d-na Matilda Budășean, 10 cor. Suma: 74 cor.

La lista 4: Dr. G. Dobrin, 10 cor.; Dr. Corneliu Jurca, avocat, 4 cor.; P. Bujor 2 cor. Suma: 16 cor.

Di E nanul Ungureanu, avocat a trimite prin assignat postal 20 cor.

Tinerimea română din Panciova a avut o petrecere în folosul bisericii noastre când-ne un venit de 52 cor, 62 fl. totală: 196 cor. 82 fl.

Spre înfrumțarea sfinte noastre biserici s'au dăruit următoarele obiecte:

Di George Hasan și soția: o icoană veche, care reprezintă pe sfânta Teodora. Di Lazar Samedre și soția sa Ana: un mănăstiriu al domnului nostru Isus Christos. Di Marcu Almejanu și soția: 8 candelă de gînt de China și o icoană a Sfintei Teodora. Di Stefan Bogdan, notar comunal în Panciova și soția sa: o cruce de argint de China, o candelă și un măsaiu pentru analog. Di Sofia Bojin din Seleuș: un stichar pentru altar.

Di Ioan Dehelean, inv. în Oficiu și soția: un vas de argint de China pentru mir și un măsaiu pe iconostas. Doamna Liana Fizeșan: un măsaiu pentru altar și un stichar. Teodor Leucuța și soția: 6 stichare pentru ministranți. Doamna Paulina Popoviciu, soția dlui preot Vichenție Petru din Toracul mic: 2 stichare pentru ministranți și un măsaiu cusut roată în țăruri. Doamna Pelaghia măr. Spariosu din Seleuș: un măsaiu. Di na Casia Bujor: un stichar. Sânt Michaiu: două măsaiu de la Simeon Marocu și soția: o icoană a lui Dumnezeu și un ștergar. D-na Ana Popoviciu, dl Petru Baba și soția: o icoană a sfântului Nicolae și un ștergar. Di Amalia Ionescu din Biserica-Albă: o icoană ce reprezintă restignirea Domnului nostru Isus Christos. Di Nicolae Crăciun și soția: o icoană a Maicei domnului nostru Christos, și un ștergar. Doamna Ana Voinea: un stichar pentru ministranți și oale cu flori artificioase. Di Vasiliu Găvruta: două ștergare, și d-na Elisaveta Popoviciu: un ștergar.

Primească deci toți acești mări creștini pentru faptele lor nobile și nice de toată lauda mulțumita noastră cea mai profundă, dându-le bunul Dumnezeu viață îndelungată și plină de îndestul fericire.

Panciova, la 24 Iunie 1900.

— În numele comitetului parohial

Lazar Samedre, președinte.

Nic. Timboc, notar.

Noutăți

Arad, 20 Iulie 1900.

Amorire se impune. Inregistrând fasciculul XX din enciclopedia umorului a dlui Gelehrter dela Sibiu, confrății scriu (n-rul dela 4/17 c.) următoarea:

Stăruința redacțiunii și editurii de-a această operă la bun sfârșit în butul greutăților, cu cari se luptă, merită recunoștința și sprigul publicului...

Ne rugăm: ce fel de greutateți intimidă Dicoonovich? Doar lexicoanele nemțose dau la foarfecă fără împotrivire, ear' despre încasările din România, d'asemenea nu se poate plânge!

Sărbări jubilar. În ziua de 12 Iulie sărbătorit la biserică din Sîșești, cu anul „Unirei”, aniversarea a 200 de ani de la unirea unei părți a bisericii române cu Roma. — În ziua de 28 August se va sărbători la biserică din Sîșești, omagiu la sărbătorirea intrării în viață și preamăritarea Răscumpărătorului nostru Isus Cristos.

Sărbarea se va face cu mare solemnitate, fiind încredințată de un comitet constituit pentru acest scop.

Popor vrednic. Joi în ziua de S. Petru și Pavel s'a ținut alegerea de învățător la școala veche din Sănu-Nicolau Român. Invitat de mai mulți fruntași din comunitate și sub condiționea de a i se imbușca salariul, a recurs și învățătorul Ioan din Comăuș, care a mai servit în comuna 3 ani. Dintre 4 recurenți brașoveni din Sănu-Miclăușul-Român alegea două oare pe fostul său învățător, făcându-i salariu de aproape 600 fl. (10 coroane) pentru a-l pute vedea ear în anul său, căci, ziceau oamenii: „pe acesta îl vom avea și știm că se „adermelește” să-l dăm.”

Tot acest popor a fost, poate singurul din țară, care înainte cu trei ani, în ședința comitetului parochial, n'a primit ca sarcină să se solvească statul, zicând: „statul este ale noastre, deci până putem să avem să le susținem”. Eată apăsătoare școala române! Numai înainte, brașovenii și românii sunteți și bine că:

Curaj și virtute și voe de fer
Românul acestea le are din cer,
Și astfel de arme când poți a purta,
Mai crezi tu, Române, că nu-i triumfa?

Încă odată vă zicem „Înainte”
Și astfel va urma, căci: „Cu noi este
măreț”.

Dram. Ziua sf. „Petru și Pavel” a fost sărbătorită în apropierea orașului Cămin, care, desi cu o populație mică, s'arat rămasă, a dat destulă dovadă că păstrează cu credință și scumbe obiceiurile strămoșești; orî ce Românii au inimă bună simte bucurie și mulțumire, când vede cum poporul românesc în timpurile acestea grele credincios și jertfeste pentru a păstra amintele străvechi. La serbarea bisericească de sf. Petru și Pavel, când s'a lăsat a fost îmbrăcată sărbătorit și ținut obișnuita „nedee” la înălțarea zile mărețe au contribuit și închinătorii aparținători comunelor învecinate, care au luat parte; s'au obișnuit persoane din inteligența din orașul Cămin, desi timpul plinos a împedat numărul oaspeților să fie în raport cu numărul din anii trecuți. Acestei sărbători s'a servit d'zece, la care au participat credincioși din comunele vecine. Muzicarea a fost celebrată în mod solemn preot Ioan Lucaș; cântările bisericești au fost bine executate de cantorul Ioan Lucaș; ca o surprindere însă re-a imbrăcat cântarea „Mărire Tatălui” pe poezia solo de d-na preot-asă Georgeta care cu vocea-i sonoră-armonioasă s'a cântat în mod admirabil, asemenea prietenilor. Spune-mi, D ne, ce este omul? a fost de D-na tot cu același tact și precizie s'a servescă-I spre onoare simțelor și rugăm pe Dumnezeu ca și în anul acesta să avem ocaziune a auzi astfel de cântări armonioase. După cântarea prices-

nel, pe la sfârșitul Liturghiei preotul a rostit o cuvântare ocazională potrivit acestei sărbători, arătând faptele mărețe ale acestor sfinți apostoli, suferințele și necazurile lor pentru credința tare în Mântuitorul, apoi respalata meritată dumnezeiască, sfătuiind cum au creștinii să trăiască, ca să câștige fericirea veșnică; această cuvântare a fost ascultată cu mare atențiune. După amiază s'a început petrecerea populară, care a fost foarte animată, jocurile naționale românești nu lăsa nimic de dorit; astfel și-au petrecut în cea mai bună armonie până seara târziu, când petrecerea și-a luat sfârșitul, lăsând în inima celor de față frumoase suveniruri. — Observatorul.

Manevrele din est-an se vor ține în giurul Beiușului. Brigada 34 compusă din regimentul 83 (3 batalioane) și din 1 batalion al regimentului 61, va pleca din Arad în 8 August st. n. Trecând peste Șiria, Ienopolea și Beliu, în 5 zile trupele vor ajunge în Belényes-Ujlak. Regimentul aici va fi încuadrat în B. Ujlak, Petrani și B. Valani. Exercițiile de brigadă și ale diviziilor vor avea loc în ținutul Beiuș, B. Ujlak, B. Valani și Petrani. Acolo se vor întalni în 22 August, cu artileria din Sănu-Miclăușul-mic, unde vor continua manevrele împreună până în 4 Septembrie n., când trupele din loc se vor reîntoarce acasă pe jos.

Foc în Arad. Eri seara la orele 9 s'a aprins și a ars de tot casa Nr. 3 din strada Vendel (suburbul Sarca).

Festivități culturale în Sătmăre. Se trimite invitare la festivitățile fixate pe 2 Aug. st. n. a. c. în Sănușlau (comit. Sătmărean XXXIII. și a adunării generale a reuniunii învățătorilor din arhidieceză sătmărean, aparțin. diecezei Oradana. Programul festivităților: 1. St. Liturgie la 7 ore dimineața; 2. Adunarea generală a învățătorilor; 3. Adunarea „Astrei” desp. Sătmăre; 4. Prânz comun. Seara la 7 ore: Concert, după care va urma petrecere cu dans. Prețul de intrare: pentru persoane 2 cor., în familie 1 cor. 60 fl. Suprasolviri se primesc cu mulțumire. Venitul e destinat în favoarea „Astrei”, „Reun. învățătorilor” și al școlii locale.

Un netrebnic. Cel care mai fără rușine a scris împotriva P. S. Sale episcopului Goldis și a calomniat în chipul cel mai odios pe toți fruntașii diecezei Aradului, își semna articolele din „Tribuna” dela Sibiu cu pseudonimul *Odiseus*.

Știm de mult, că numele lui adevărat este L. Triteanu și că el este instructor în familia Moesonyi. Primisem, de asemenea, de mult plângere, că acest tip a escrocizat tineretea și nevinovăția unei învățătoare, căreia i-a promis că o ia în căsătorie, spre a-i putea scoarce și bani. Nu s'a ținut în urmă de cuvânt.

N'am scris însă nimic contra lui, fiind sigur, că în cele din urmă el își va face de cap și în sinul familiei Moesonyi.

Aflăm, într'adevăr, că sus amintitul „ținăr de mare speranță” a și fost îndepărtat din familia care-l angajase, desigur, fără să aibă cunoștință de isprăvurile sale.

Nici acum n'am lua notă de acest tip, dacă n'am afla, în același timp, că omul cu pricina caută adăpost chiar la mitropolia din Sibiu, unde I. P. S. Sa i-a făcut onoarea să-l invite chiar la masă.

Pentru-ce anume virtuți vrea I. P. S. Sa să-l răsplătească? Pentru-că a înjurat și calomniat pe un episcop, ori pentru-că a nenorocit o fată care-l iubia?...

Stipendiu. Societatea „Transilvania” publică concurs, pentru ziua de 15/27 Septembrie 1900, spre a acorda un stipendiu de 800 lei anual, destinat studiului medicinel la una din facultățile de medicină ale Ungariei.

Cererile se vor adresa secretariatului societății în București strada Morfeu Nr. 13 însoțite de următoarele note:

- a) Diploma de bacalaureat, (Testimoniu de maturitate) în original.
- b) Un certificat medical constatator, că concurentul nu este atins de nici o infirmitate sau boală cronică.
- c) Un certificat de paupertate de la autoritatea comunală locală, legalizată de notarul public.

Este bine înțeles, că stipendiuul nu se va acorda decât celui din concurenți, care prin actele cerute va proba că are note superioare celorlalți concurenți.

Cererile venite după data fixată mai sus nu mai pot lua parte la concurs.

Neolog. Ana Dr. Dăianu n. Totolanu, după îndelungate suferințe de mamă, provăzută cu sfințele taine, și-a dat blândul suflet în mâinile Creatorului său, în anul al 28-lea al vieții și al 4-lea al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea defunctei s'a făcut din casele părințești de la Chișfalău (lângă Alba-Julia) Joi, 19 Iulie n. la oarele 8 d. a. — Fie-l țărina ușoară!

Cas de moarte. Medicul Dr. Trayler Andor dela spitalul din Arad a răposat în mod subit alături în vîrstă de 88 ani.

O victorie a Burilor.

De când cu izbucnirea revoluției boxerilor în China și mai ales de când evenimentele de acolo au luat o întorsătură serioasă, tragedia ce se desfășură de atîta timp în Africa-de-sud a fost dată aproape uitării. O mână de oameni luptă acolo de atîta timp pentru menținerea independenței lor câștigată cu greu și cu prețul atîtor jertfe, și această mână de oameni, care a dat dovezi de atîta energie și de atîta drept pentru a trăi de sine, n'a reușit până acum decât să atragă un moment simpatia lumii civilizate, pentru-ca apoi să fie dată uitării și pradă unor oameni interesați.

Și doar acest brav popor bur a dat lupte și a câștigat victorii demne de învidiat de către chiar popoarele mari europene, pentru-ca să nu fie lăsat să moară de-o moarte atât de nedreaptă. Dar chiar acum în timpul din urmă el, atât de desconsiderat prin nepăsarea puterilor mari și prin înfrîngerile mari suferite de o bucată de vreme, a repercutat o victorie strălucită față de numărul mare al vrășmașilor, cu cari are de luptat: la Nitrals.

Totuși nici această victorie, acest strigăt ultim poate, îndreptat către statele puternice pentru a nu-l da cu totul uitării și a interveni odată pentru a pune capăt anului războiului strigător de nedrept, nu pare să fie auzit de către acestea. E o crimă războiului căutat poporul bur de către Anglia, desigur ea însăși atrasă în această infamie de către căți-va înși, pescuitori de afaceri de îmbogățire, dar e și mai mare crimă, când Europa stă nepăsătoare în fața acestei crime săvîșite de către unul din popoarele, pe cari eram deprinși să le privim sub o față mai frumoasă.

Dar dreptatea e pe partea Burilor; norocul armelor încă pare că începe a le suride earăși, și în curînd o mână de oameni se va purtă mîndri, că a biruit și oștile unei mari puteri și nepăsarea vinovată a celorlalte.

Posta administrației.

Dlul Teodor Pap în Baraconi: Cel primit la 2 Iunie sunt abonamentul pe semestrul I. Acum vă cerem pe semestrul II. din 1900, fiindcă abonamentele se solvesc înainte.

Dlul T. V. în B.: 8 coale sunt gata, prețul e prea mic; să fie cel puțin 40 cr. Dacă învoceți, răspunde-ne. Turti sunt bine. La bună revedere!

Dlul Orasovici Milan în Cuvin Am primit pe semestrul I. Vă rugăm și pentru al II a.

Dlul Toma Bojan în Labuca. Cartea ce o cereți nu se află, ear în cărțile ce se află la noi de vînzare se publică în foaie de pagina a 4-a.

ULTIME ȘTIRI.

Războiul din China.

Dintre puterile europene două inse luptă îndeosebi împotriva marelui împărațului chinez. Una e Germania, care cea dintăiu și-a scos sabia din teacă pentru apărarea cinstei stea-

gului său, ear' a doua e Rusia, căreia China i-a declarat războiul. Situația Rusiei cu mult e mai ușoară decât a Germaniei sau a altei puteri europene. Ea se află în vecinătatea Chinei, avînd în stăpînire trei părți din Asia și stăndu-i la îndemână trenurile din Siberia. Afară de acestea acțiunea Rusiei e cu mult mai repede și mai vioaie decât a Germaniei. Ea face puțină diplomatie, dar cu atît mai mult lucrează.

Dintre știrile mai noue înregistrăm următoarele:

Londra, 19 Iulie. Cu data 18 l. c. se telegrafează din Shanghai: Rapoarte chinezești anunță, că generalul Nieh a căzut în lupta dela Tiencin. Averile străinilor din provincia Santung au fost nimicite cu desăvîșire.

În Niuciung situația e foarte îngrijitoare. În oraș se află 70 cazaci, ear' afară, în fața orașului, stau două vase de războiu japoneze și unul rusesc. Orașul e împresurat de Boxeri,

Petersburg, 19 Iulie. Cu data 16 l. c. se vestește din Ircuț, că de două zile Chinezii sacalineni neîntrerupt bombardează orașul Blagovescensc. O altă știre spune, că Rușii au ocupat Aigunul. Ei au părăsit Talganul și acum sunt așteptați în Kiacta.

Bientoa, 18 Iulie. Generalul Borgnis des Bordes, comandantul-suprem al trupelor indo-chineze a răposat.

Viena, 19 Iulie. Comandantul vasului austro-ungar „Zenta” raportează următoarele:

Situația s'a înrîutățit mult. Chinezii au împresurat cu mare putere ambasada engleză, unde sunt adăpostiți toți străinii rămași în viață. În 13 l. c. după amiază o trupă internațională de 8000 oameni a împresurat partea chineză a orașului Tiencin. Abia după o luptă vehementă de 24 oare a succedat să ocupe acest loc, împreună cu toate întăriturile. Perderea trupelor aliate face: 775 morți și răniți. Din partea Chinezilor însă au căzut cu mult mai mulți.

BERLIN, 19 Iulie. Ministrul de externe german, contele Bülow a interzis reprezentantului diplomatic chinez de-a trimite telegrama în China. Presa germană aprobă unanim această măsură a lui Bülow.

LONDRA, 19 Iulie. Ca o urmare mai nouă a războiului este, că banca engleză și-a urcat agiul de la trei la patru procente. Acestei împregiurări i-se atribuie mare însemnătate în toată Anglia, fiind în strînsă legătură cu războiul din China.

Petersburg, 19 Iulie. În Tiencin situația e cu atît mai îngrijitoare, cu cît în giurul lui se află 150.000 Chinezii cu 220 tunuri. Oștirea chineză din Santung numără 450.000 de oameni. În 13 l. c. numărul armatei internaționale s'a îndoit; până în 10 August aceasta se va urca la 80.000 de soldați. Comandant suprem al trupelor internaționale este vice-amiralul Alexeiev, ear al oștirii japoneze e generalul Fushima.

Editor: Aurel Popovici-Barcianu.
Red. răsponș.: Ioan Russu Sirianu.

